

УДК 913(21):001.8(063)
ББК 26.89я4
А 43

Рекомендовано до друку вченою радою
факультету міжнародних відносин Східноєвропейського
національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 4 від 11.12.2019 р.)

Рецензенти: *Джаман В. О.* – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри географії України та регіоналістики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича;
Шуляк А. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки

Актуальні проблеми регіональних досліджень : матеріали IV Міжнар. наук.-
А 43 **практ. інтернет-конференції (м. Луцьк, 12–13 грудня 2019 р.) / за ред.**
В. Й. Лажніка. – Луцьк : Вежа-Друк, 2019. – 396 с.

У збірнику матеріалів конференції висвітлюються актуальні проблеми регіональних досліджень, які були розглянуті на IV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції в м. Луцьку 12–13 грудня 2019 р. Розглядаються теоретико-методологічні проблеми розвитку регіональних досліджень, розкриваються питання та проблеми регіонального вивчення історичних, соціально-економічних, політичних, етнополітичних і демографічних процесів розвитку регіонів України й окремих країн світу, а також особливості розвитку туризму, зовнішньополітичних і внутрішньополітичних процесів в окремих країнах і регіонах світу.

Збірка розрахована на широке коло фахівців із регіоналістики та країнознавства, спеціалістів, що працюють у структурних підрозділах органів державної влади й управління, географів, істориків, політологів, економістів, туризмознавців, студентів і викладачів, а також усіх, хто цікавиться проблемами розвитку регіональних студій.

УДК 913(21):001.8(063)

ISBN

© Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, 2019
© Колектив авторів, 2019

А. О. Бояр – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

І. В. Буднік – студентка 6 курсу факультету міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Т. О. Сахан – студентка 6 курсу факультету міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

БРЕКЗИТ ТА ДЕЯКІ ЙОГО НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Роботу виконано на кафедрі міжнародних економічних відносин та управління проектами СНУ імені Лесі Українки

Розглядаються деякі передумови результатів референдуму 2016 р. про членство Великої Британії у Європейському Союзі (ЄС) та причини зміни настроїв британців із часу попереднього аналогічного референдуму у 1975 р. Акцентується увага на значній ролі цієї країни як «донора» євроінтеграційних проектів. Виділяються й розглядаються основні, на думку авторів, соціально-економічні наслідки брекзиту для України, а саме: зменшення фінансових можливостей ЄС щодо України, погіршення умов торговельно-економічних відносин між Україною та Великою Британією та погіршення умов працевлаштування громадян України в країнах ЄС.

Ключові слова: брекзит, Європейський Союз, Україна, наслідки.

Boiar A. O., Budnik I. V., Sakhan T. O. Brexit and Some Consequences of It for Ukraine. Some preconditions of the results of the 2016 United Kingdom European Union membership referendum and reasons for changed preferences of the British people since the same referendum held in 1975 are discussed. An important “donor” role of this country in the EU common budget is emphasized. Weakened EU financial capabilities with respect to Ukraine, worsened conditions for trade-economic relation between Ukraine and Great Britain and less favorable conditions for employment of Ukrainian citizens in the EU Member States are singled out and considered as the main socio-economic consequences of Brexit for Ukraine.

Key words: Brexit, European Union, Ukraine, consequences.

В останнє десятиліття ЄС проходить через значні випробування, пов'язані з кризовими явищами у економіці, військово-політичними конфліктами між Україною й Російською Федерацією та на Близькому Сході, загрозами терористичних актів у самому ЄС, глобальними кліматичними змінами тощо. Серйозним викликом для ЄС став і перший за усю історію Союзу намір держави-члена вийти з його складу, що став відомий під назвою «брекзит».

Однак очікуваний уже на початку 2020 р. вихід Великої Британії зі складу ЄС матиме певні наслідки як для самого Союзу, так і для його країн-партнерів, зокрема й України. Акцентувати основні соціально-економічні наслідки брекзиту для України ми ставимо за мету у цьому матеріалі.

Негативне ставлення громадян Великої Британії до подальшого членства своєї країни у ЄС, виявлене результатами референдуму 2016 р., коли за вихід з ЄС проголосувало 51,9 % британців, не став великим сюрпризом для більшості

мешканців об'єднаної Європи. Адже ця країна історично досить часто займала особливу позицію у баченні свого місця в євроінтеграційному процесі. Досить згадати про відмову Великої Британії приєднатися до Шенгенської угоди; про її небажання запровадження єдиної європейської валюти; про особливу позицію цієї країни у низці зовнішньополітичних і військово-політичних ініціатив ЄС тощо.

Велика Британія була ініціатором створення у 1960 р. Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) як альтернативного до Європейських спільнот євроінтеграційного проекту (хоча й сама у 1973 р. під тиском настроїв електорату змушена була вийти з цієї організації й приєднатися до Спільнот).

Слід також зауважити, що частка євроскептиків серед громадян Великої Британії у перші роки її членства у Спільнотах була значно меншою (за результатами референдуму 1975 р. вона становила 33 %) [5]. Однією з причин поступового зростання їх кількості стало постійне негативне сальдо (різниця між внесками та видатками) країни у спільному бюджеті ЄС [2, с. 224–225]. Запровадження у 1980-х роках механізму часткового відшкодування Великій Британії її «переплат» до бюджету ЄС (т. зв. (з англ.) *British Rebate*) не вплинуло кардинально на ситуацію, й Сполучене Королівство продовжувало залишатись одним із найбільших «донорів» інтеграційних проектів ЄС [1, с. 177].

Так, у 2018 р., одержавши відшкодування в розмірі 5,0 млрд євро, Велика Британія все ж сплатила до бюджету ЄС на 9,8 млрд євро більше, ніж одержала з відтитулювання програмних асигнувань [3]. Це, до речі, стане **одним із відчутних негативних наслідків** виходу Великої Британії з ЄС як для самого Союзу, так і для країн, які мають намір розвивати тісну співпрацю (інтегруватися) з ЄС у майбутньому, у тому числі й для України. Адже втрата такого «донора» змусить ЄС переглянути свої бюджетні видатки у бік їх скорочення передусім за рахунок традиційно потужних у фінансовому плані програм спільної сільськогосподарської та регіональної політик Союзу. Ця думка підтверджується оприлюдненим Європейською комісією у 2018 р. проектом нової фінансової семирічної перспективи ЄС, де асигнування на відповідні політики значно скорочені. Стає очевидним, що за умов більш тісної інтеграції України з ЄС у майбутньому (набуття статусу потенційного кандидата, кандидата чи члена ЄС) наша держава не зможе розраховувати на таку потужну підтримку з фондів ЄС, яку мали близькі за рівнем економічного розвитку та структурою економіки країни, що приєдналися до ЄС з 2004 р.

Другим наслідком брекзиту для України стане погіршення умов торговельно-економічних відносин з Великою Британією внаслідок її виходу з митного союзу ЄС й, відповідно, торговельної частини (ЗВТ+) Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Зауважимо, що товарооборот між Україною й Великою Британією у 2018 р. перевищував 1,1 млрд євро, що становить близько 3 % торговельного обороту України з країнами ЄС [4]. Для відновлення преференційних торговельних відносин із Великою Британією Україні слід буде розпочати усе з «чистого аркуша», що призведе до додаткових витрат часу та ресурсів.

Третім наслідком брекзиту може стати обмеження доступу до ринку праці Великої Британії громадянам країн-членів ЄС, які мігрували у цю країну у пошуках кращих заробітків, користуючись свободою пересування працівників у межах спільного внутрішнього ринку ЄС (т. зв. проблема «польського сантехніка»). Це, зі свого боку, призведе до погіршення можливостей працевлаштування громадян України (навіть на робітничі посади) у країнах традиційного «трудового паломництва» українців, оскільки ринок стане більш зайнятим власними громадянами.

Таким чином, наслідки, здавалося б, віддаленого для України брекзиту можуть стати відчутними вже найближчим часом. Це проявиться, насамперед, у погіршенні умов торговельно-економічних відносин між Україною та Великою Британією, зменшенні фінансових можливостей ЄС щодо реалізації найбільших фінансових

програм як у самому ЄС, так і за його межами. Наслідком може стати також погіршення умов працевлаштування громадян України в країнах ЄС.

Джерела та література

1. Бояр А. О. Бюджетний процес у Європейському Союзі : моногр. / А. О. Бояр. – Луцьк : Вежа-Друк, 2012. – 524 с.
2. Бояр А. О. Трансформація бюджетної моделі ЄС в умовах глобальної фінансової турбулентності : моногр./ А. О. Бояр. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 256 с.
3. European Commission / EU Expenditure and Revenue [Electronic resource]. – Mode of access : <https://ec.europa.eu/budget/library/figures/internet-tables-all.xls>
4. Eurostat Statistics Explained / Ukraine-EU – International Trade in Goods Statistics [Electronic resource]. – Mode of access : https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Ukraine-EU_-_international_trade_in_goods_statistics
5. Saunders R. Britain decides: the first European referendum / R. Saunders // History Extra [Electronic Resource]. – Mode of access : <https://www.historyextra.com/period/modern/britain-decides-the-first-european-referendum/>.

UDK 341:339.92(4)

I. O. Balak – Ph. D. in Economic Sciences,
Assistant Professor of the Department of
International Relations and Regional Studies of
Lesya Ukrainka Eastern European National
University

EUROPEAN CROSS-BORDER COOPERATION

*Department of International Relations and Regional Studies of
Lesya Ukrainka Eastern European National University*

A characteristic feature of Europe's development at the present stage is the increasing role of international cooperation and participation in this, both by whole states and regions. The main types of such cooperation are cross-border, inter-regional and cross-border cooperation. Euroregions are the most dynamic and presentable form of cross-border cooperation.

Key words: cross-border cooperation, frontier cooperation, Euroregion.

Балак І. О. Європейське транскордонне співробітництво. Характерною рисою розвитку Європи на сучасному етапі є зростання ролі міжнародного співробітництва та участі в ньому як окремих держав, так і регіонів. Основними видами такої співпраці є транскордонне, міжрегіональне та прикордонне співробітництво. Єврорегіони є найбільш динамічною та презентаційною формою транскордонного співробітництва.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, прикордонне співробітництво, єврорегіон.

One of the hallmarks of modern Europe is the rapid development of international cooperation between the regions. Cooperation between regions in Europe makes an important contribution to enhancing democratic and political stability in EU Member States, their economic, environmental, cultural and social development.